

Klaar [🚀] voor de wereld [🌍] van morgen

Vaardigheidstraining:

Onderzoeken

Technasium

Onderzoeken als belangrijke vaardigheid

Het doen van onderzoek en het maken van een onderzoeksverslag zijn kwaliteiten waar jij je hele leven iets aan hebt. Bij het vak Onderzoek en Ontwerpen komen deze vaardigheden ook aan bod en zul jij jezelf gaan ontwikkelen. Bij veel vervolgstudies heb je een voorsprong als jij goed hebt leren onderzoeken of misschien later tijdens je werk. In deze training richten we ons daarom op het gedeelte 'onderzoeken' binnen een project.

Je krijgt tijdens de training beperkte uitleg van je docent en gaat vervolgens bij voorkeur alleen of hooguit in tweetallen aan de slag. Zoek vooral uit en 'onderzoek (!)', maar stel ook vragen aan de docent als je vastloopt bij een onderdeel of ergens meer van wilt weten.

Leerdoelen bij deze vaardigheidstraining:

- 1. Je kan zelf een onderzoeksvraag (& deelvragen) formuleren bij een onderzoeksopdracht.**
- 2. Je kan zelf een experiment (& andere onderzoeksmethoden) voorbereiden en beschrijven.**
- 3. Je kan in Microsoft Excel (& Word) je onderzoeksresultaten verwerken.**

Introductie fictieve opdracht

Hieronder kun je meer lezen en enkele video's bekijken die te maken hebben met een O&O opdracht. We gebruiken deze voorbeeldopdracht om beter te leren onderzoeken:

De bevolking van onze aarde groeit nog steeds: nu zijn we met acht miljard aardbewoners, maar de verwachting is dat er eind deze eeuw ruim tien miljard mensen rondlopen. Voor al deze mensen moet er in de toekomst voldoende voedsel beschikbaar zijn, en dat terwijl dit nu al een hele grote uitdaging is. Mensen nemen ruimte in om te wonen en werken waardoor deze ruimte niet meer kan worden gebruikt om voedsel te verbouwen.

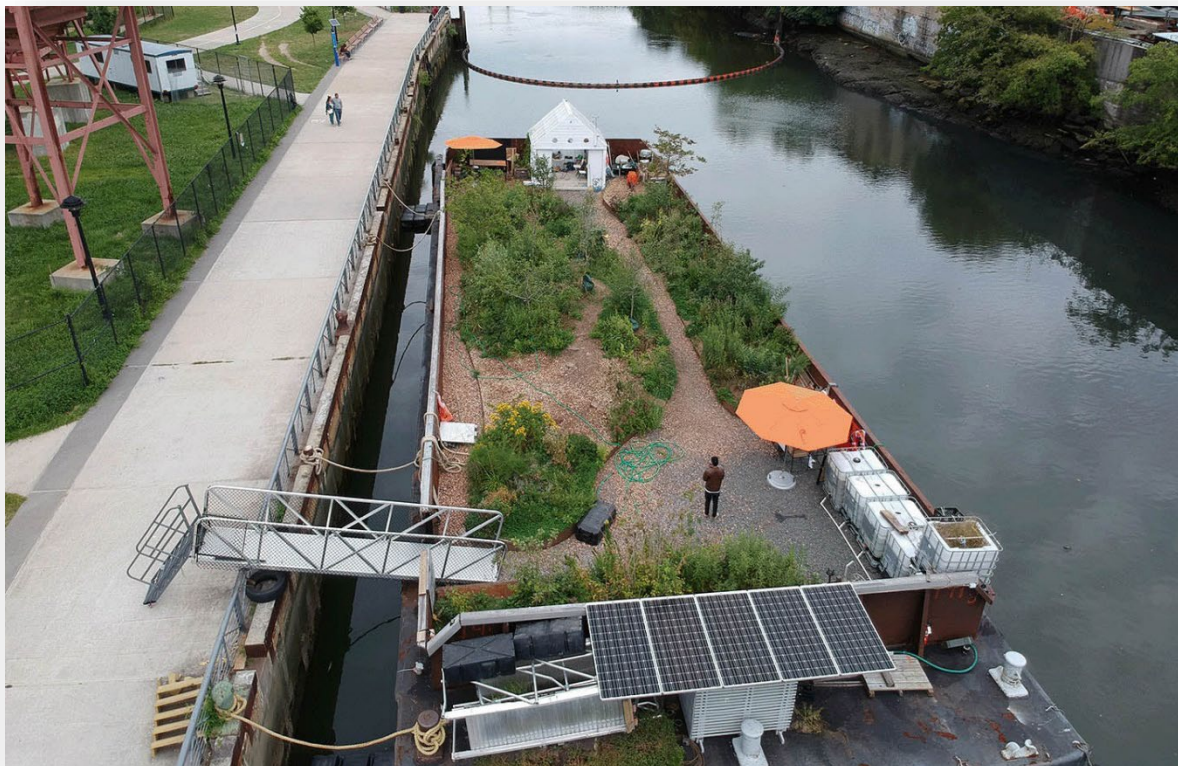
Video's: [Eden Green Technology - Smart Vertical Greenhouse & Sustainable AgTech \(youtube.com\)](#)
[Floating a Public Food Forest on Vimeo](#)

Bedrijf: Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit

Duivels dilemma: Door bevolkingsgroei neemt de beschikbare ruimte voor voedselproductie af en wordt het een lastige uitdaging om deze productie op peil te houden.

Opdracht: Onderzoek hoe voedselproductie in stedelijk gebied te gerealiseerd zou kunnen worden.

Beroep: Stadslandbouwkundige / Bouwkundig ingenieur

Opzet Onderzoeksverslag

Opdracht 1: *Maak een document aan voor je onderzoeksverslag aan de hand van de opzet in dit hoofdstuk.*

Titelblad

Je begint een onderzoeksproject met een goed verzorgd titelblad. Daarop moet de volgende informatie te vinden zijn:

- Een informatieve titel van het onderzoek / project. Wil je een pakkende/prikkelende titel? Geef dan een informatieve subtitel.
- Namen van de schrijver(s)
- Klas en niveau
- Vak(ken)
- Datum van inleveren (inclusief jaartal)
- De naam van de docent bij wie je het werk inlevert/begeleider(s)
- Eventueel: de doelgroep waarvoor de presentatie is geschreven (alleen als dit van toepassing is). **Bij O&O is het logisch om hier de opdrachtgever te vermelden.**
- Voor het totaalplaatje: relevante afbeelding(en).

Automatische inhoudsopgave (& paginanummers)

Een **automatische** inhoudsopgave is een overzicht van de hoofdstukken en/of paragrafen met de bladzijdennummers. Bekijk eventueel deze uitleg: <https://www.youtube.com/watch?v=zoRyHpkh5pw>

Inhoudsopgave

Inleiding	3
Probleemstelling.....	3
Opdrachtgever.....	3
Hoofd- en deelvragen.....	3
Materiaal & methode.....	4
...	
...	
...	

Inleiding

In de inleiding leg je uit wat het project of het onderzoek inhoudt. De lezer krijgt een indruk van de achtergrond. Je wilt ook overbrengen in welk opzicht naar jouw mening het onderzoek **van belang** is. Deze ondertitels kunnen daarbij helpen:

Inleiding

Inleiden van het project / onderzoek

Probleemstelling

Hier vertel je uitgebreid over de achtergrond van de het probleem (de opdracht). *Waarom is dit probleem er, hoe is het ontstaan, wat is er al aan gedaan?*

Opdrachtgever

Je vertelt meer over het bedrijf/organisatie en het belang voor hen dat er onderzoek wordt gedaan.

Hoofd- en deelvragen

Dit wordt in het volgende hoofdstuk toegelicht!

3

BestandStartStijlen

Geef aan wat u wilt doen...

AaBbCcDcAaBbCcDcAaBbCcAaBbCc

StandaardGeen afs...Kop 1Kop 2

De hoofdstukken in **blauw** behandel je in ieder geval in het verslag. De reflectie (**grijs***) kan in overleg met je O&O docent, in plaats daarvan kan dit tijdens de evaluatie & reflectie na het project.

Materiaal & methode	Bronvermelding
Voorspelling	Bijlagen
Resultaten	
Conclusie	
Discussie	
Reflectie*	
Logboek	

Onderzoeksverslag inrichten

Als je onderzoek gaat doen, dan heb je altijd een duidelijk doel voor ogen en kennis nodig van de werkwijze die bij het beroep past (en wat er allemaal bij komt kijken). Je moet daarom kritisch bepalen waar je onderzoek naar gaat doen en hoe. Bij een onderzoeksopdracht heb je vaak één belangrijk vraagstuk. Je noemt dit de **hoofdvraag**.

Je stelt ook een **hypothese** op bij je onderzoek (de uitkomst die je verwacht bij de hoofdvraag).

Voorbeeld:

Bij het voorbeeldproject heb je de volgende O&O opdracht: “Onderzoeken hoe voedselproductie in stedelijk gebied te gerealiseerd zou kunnen worden”.

De tekst en video's die je kan bekijken, geven je een eerste beeld van de problematiek en welke oplossingsrichtingen al zijn verzonnen. Hopelijk wordt je daardoor nieuwsgierig en ga je meer onderzoeken!

- ✓ Een **hoofdvraag** die je zou kunnen stellen bij de opdracht is: ‘kan teelt van gewassen op daken van gebouwen in de steden worden gerealiseerd?’
- ✓ Je **hypothese** is hierbij bijvoorbeeld: ‘Het is niet mogelijk om voedsel te telen op daken van gebouwen in de stad.’

De uitkomst van het onderzoek kan zijn dat het inderdaad niet mogelijk is (de hypothese klopt). De uitkomst kan ook zijn dat er wel goede mogelijkheden zijn (de hypothese is verworpen).

Opdracht 2: *Formuleer zelf een onderzoeksvraag en hypothese bij de opdracht en plaats deze in je inleiding.*

Je wilt het verbouwen op water in de stad onderzoeken.

Belangrijke subonderdelen die nodig zijn om de hoofdvraag op te lossen, vragen gericht onderzoek. Je lost zo stap voor stap je onderzoeksvraag op. Deze subonderdelen noem je **deelvragen**. Dit zijn concretere vragen die je met een proef, experiment of andere onderzoeksmethode beantwoordt.

- ✓ Een **deelvraag** die je zou kunnen stellen bij het telen op daken: ‘wordt het maximale gewicht van de dakconstructie overschreden als er groenten op platte daken van de school worden verbouwd?’ Bij jullie hoofdvraag met betrekking tot verbouwen op water: **‘welke materialen hebben voldoende drijfcapaciteit om voedsel op te verbouwen?’**

Opdracht 3: *Neem de **dikgedrukte deelvraag** over in je verslag en formuleer zelf 2 extra deelvragen bij je onderzoeksdoel. Verwerk dit netjes in de inleiding van het onderzoeksverslag.*

Tip: laat de inleiding controleren door je docent!

1. Je kan nu zelf een onderzoeksvraag (& deelvragen) formuleren bij een onderzoeksopdracht.

Materiaal & methode bepalen

Als het doel van je onderzoek duidelijk is, dan ga je bepalen hoe je onderzoek naar de deelvragen gaat uitvoeren. Dit kan per deelvraag verschillend zijn. Hieronder zie je een aantal opties die vaak worden gebruikt bij O&O:

- Experiment
- Enquête
- Interviews
- Desk research (of andere betrouwbare bronnen / feedback van experts)

We beginnen met de eerste deelvraag '**welke materialen hebben voldoende drijfcapaciteit om voedsel op te verbouwen?**' gebruiken. Je krijgt hulp met het voorbereiden van een experiment om dit te onderzoeken. Je leest de materiaal & methode hieronder. Ook is er een voorspelling gedaan:

Materiaal & methode

1. Materiaalkeuze

Om te bepalen 'welke materialen voldoende drijfcapaciteit hebben om voedsel op te verbouwen', wordt een experiment uitgevoerd. Materialen met een lagere dichtheid verplaatsen minder water.

Materiaal: Hierbij zijn 8 blokken van verschillende materialen nodig met een volume van 10.00L. Er is ook een maatvat met 100L water nodig.

Methode: Deze blokken worden in het maatvat geplaatst. In de tabel wordt geplaatst of het materiaal blijft drijven. Van de drijvende materialen wordt afgelezen hoeveel water is verplaatst door het materiaal.

De waterverplaatsing wordt verwerkt in een staafdiagram.

Materiaal	Drijft (Ja / Nee)	Verplaatsing (L)
Piepschuim (= Styrofoam)		
Hout		
Backsteen		
Aluminium		
Kurk		
...		

Voorspelling

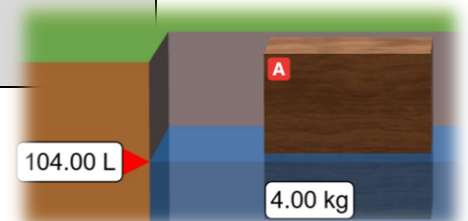
1. Materiaalkeuze: Onze voorspelling bij 'welke materialen hebben voldoende drijfcapaciteit om voedsel op te verbouwen?' is dat piepschuim en hout voldoende drijfcapaciteit hebben.

Opdracht 4: Kopieer bovenstaande naar je verslag. Maak in Microsoft 'Excel' daarna de tabel met minimaal 8 materialen. Verzamel de gegevens in Excel.

We gebruiken voor dit experiment een simulator. Gebruik onderstaande link en klik op 'Intro' om te starten:

https://phet.colorado.edu/sims/html/density/latest/density_all.html

Tip: probeer eerst zelf goed te kijken, instellen en aflezen!

Samenvatting:

Materiaal & methode

Je beschrijf hier duidelijk en overzichtelijk hoe jullie de experimenten/proeven gaan uitvoeren. Doe dit in een hoofdstuk per onderzoeksonderdeel (deelvraag).

Geef ook een gedetailleerde opsomming van de materialen, instrumenten en formules die je hebt gebruikt. Kijk daarbij goed naar hoeveelheden en aantallen. Dus niet "een paar flesjes", maar "3 glazen flesjes van 100 mL". Standaard materialen zoals papier en een pen hoeven niet.

Tip: Geef altijd aan hoe je resultaten gaat verwerken/presenteren (tabel/grafiek/cirkeldiagram etc.)

PH meting

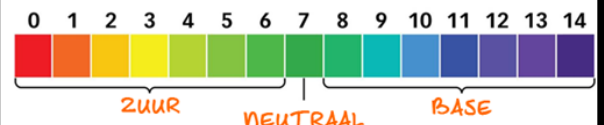
Materiaal:

Buisje met slootwater

PH strip (x1)

Methode:

1. We dippen de teststrip in het potje water zo lang als op de verpakking staat beschreven (3 minuten).
2. We lezen aan de hand van de kleur het resultaat af.
3. Dit is de PH waarde die we zonder decimalen bepalen.

Methode:

Om te bepalen hoeveel waterdieren in het water aanwezig zijn wordt het schepnet 5 keer achter elkaar gebruikt op verschillende locaties en geleege in de witte emmer. De aantallen worden per diersoort genoteerd in de onderstaande Excel-tabel. Vervolgens wordt een staafdiagram gemaakt bij deze bevindingen.

Waterdier	Aantal

Voorspelling

Tips: Doe bij voorkeur een voorspelling van de uitkomsten per deelvraag die je gaat onderzoeken.

Gebruik hier indien van toepassing exacte getallen ..%, ..mm, ..Kg, etc. "Indien de voorspelling klopt, dan zal het resultaat van deze proef zijn".

Voorspelling

1. Materiaalkeuze: Onze voorspelling bij de deelvraag: 'welke materialen hebben voldoende drijfcapaciteit om voedsel op te verbouwen?' is dat piepschuim en hout voldoende drijfcapaciteit hebben.

2. Je kan nu zelf een experiment (& andere onderzoeksmethoden) voorbereiden en beschrijven.

Resultaten verwerken & interpreteren

Verwerking in Excel

Je hebt met behulp van de voorbereiding in het voorgaande hoofdstuk als het goed is de tabel kunnen vullen. De tabel ziet er in Excel ongeveer zo uit als hieronder (let niet op de waarden):

	A	B	C
1	Materiaal	Drijft (Ja/Nee)	WATERVERPLAATSIING (L)
2	Polypropyleen	Ja	4,50
3	Kurk	Ja	1,25
4	EPS	Ja	0,25
5	Dennenhout	Ja	3,00
6	Wol	Ja	1,75
7	Beton	Nee	5,00
8	Roestvrij staal	Nee	5,00
9	Graniet	Nee	5,00

Je kan in Excel heel veel doen met waarden en getallen. Het programma kan bijvoorbeeld sorteren, berekeningen doen en grafieken maken. Wij gaan als eerste oefening een staafdiagram maken.

Tip: gebruik het echte programma / app in Windows en niet de versie in je browser.

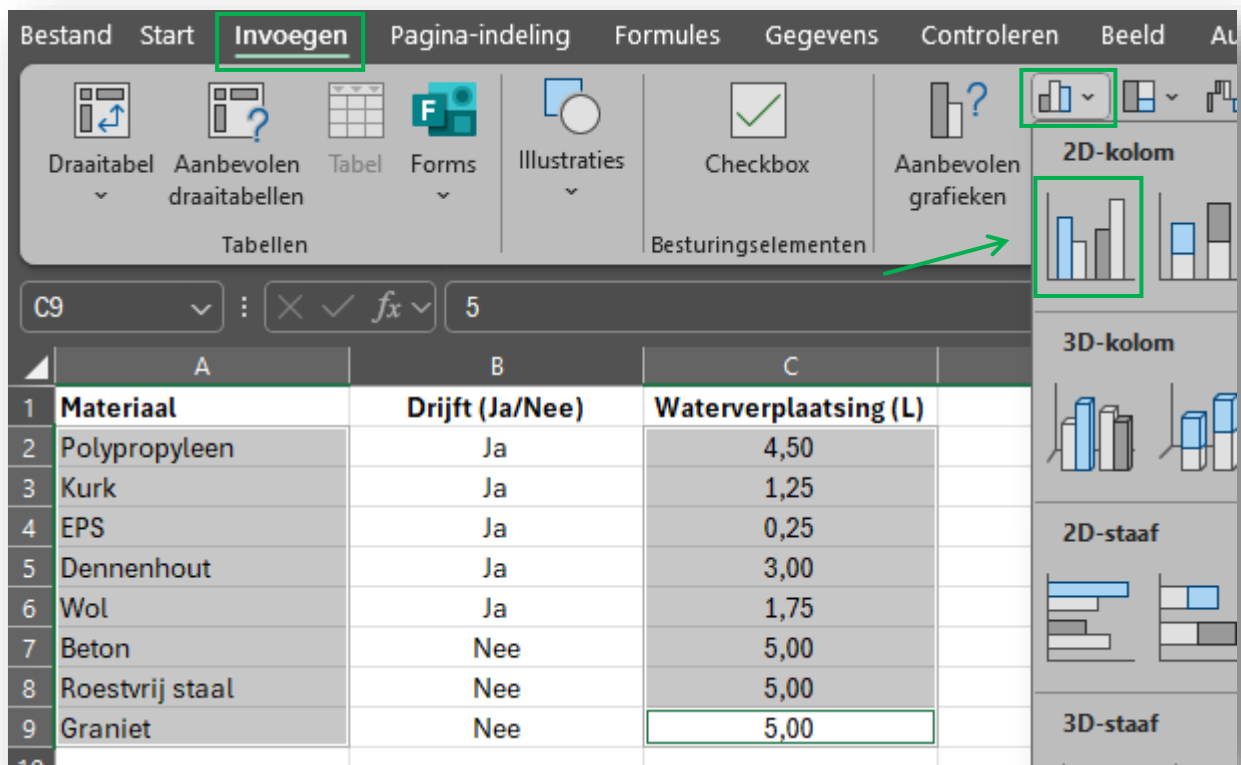
Opdracht 5: Maak een staafdiagram voor het onderzoeksverslag:

A. Selecteer de materialen uit de eerste kolom door **linkermuisknop ingedrukt** te houden en **naar beneden te slepen**.

Gebruik de **'CTRL'-toets en de linkermuisknop** om op dezelfde manier ook de tweede kolom te selecteren met de waarden.

	A	B	C
1	Materiaal	Drijft (Ja/Nee)	WATERVERPLAATSIING (L)
2	Polypropyleen	Ja	4,50
3	Kurk	Ja	1,25
4	EPS	Ja	0,25
5	Dennenhout	Ja	3,00
6	Wol	Ja	1,75
7	Beton	Nee	5,00
8	Roestvrij staal	Nee	5,00
9	Graniet	Nee	5,00

B. Klik in de menubalk op 'Invoegen' en klik op het icoon staafdiagram toevoegen.

C. Verander de titel van de staafdiagram en **dubbelklik** met de **linkermuisknop** op een **balk** om deze van kleur te veranderen.

Verwerking in Word

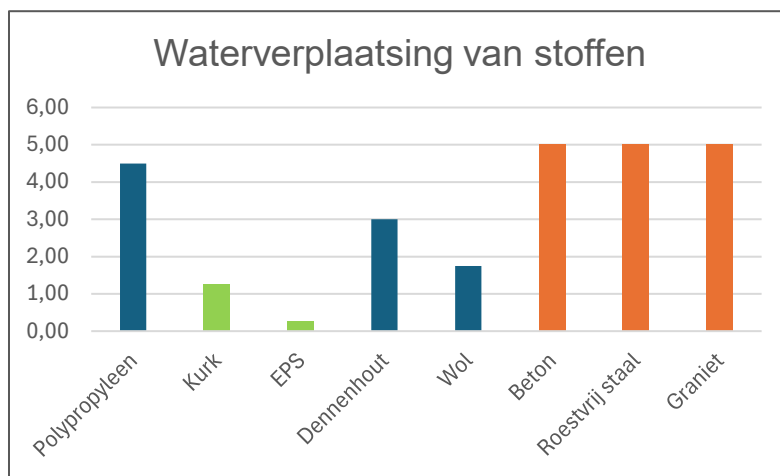
Opdracht 6: Verwerk de resultaten in je onderzoeksverslag (Word).

A. Beschrijf de resultaten en kopieer de staafdiagram naar je verslag.

Resultaten

Uit de resultaten blijkt dat 3 van de 8 stoffen zinken en daarom niet geschikt kunnen zijn. Tussen de 5 andere stoffen is een verschil in dichtheid zichtbaar.

De dichtheid van kurk en EPS is het laagste, waardoor er meer gewicht op kan worden geplaatst en meer mensen gelijktijdig de gewassen kunnen betreden.

Staafdiagram: Waterverplaatsing stoffen (PhET, 2025)

B. We voorzien de staafdiagram van een onderschrift en voegen ook de **bron** (of bronnen) toe van de simulator (en websites), omdat we deze hebben gebruikt om de juiste waarden te bepalen.

C. De bron(nen) plaats je tot slot in de bronvermelding. Scribbr is een handige website die kan helpen met het maken van de bronvermelding:

<https://www.scribbr.nl/bronvermelding/generator/apa/>

De ruwe data uit Excel kopieer je naar de bijlagen van je onderzoeksverslag.

Bronvermelding

PhET Interactive Simulations. (z.d.).
Density. University of Colorado
Boulder. Geraadpleegd op [datum], van
https://phet.colorado.edu/sims/html/density/latest/density_all.html

Bijlagen

Experiment drijfvermogen

Materiaal	Drijft (Ja/Nee)	Waterverplaatsing (L)
Polypropyleen	Ja	4,50
Kurk	Ja	1,25
EPS	Ja	0,25
Dennenhout	Ja	3,00
Wol	Ja	1,75

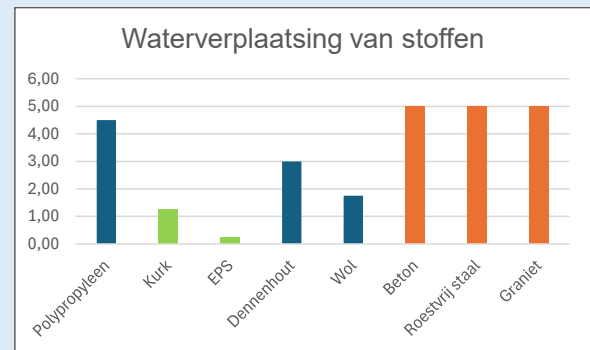
Samenvatting:

Resultaten

Tips: De verkregen gegevens/meetresultaten worden overzichtelijk gepresenteerd. Doe dit in een hoofdstuk per onderzoeksonderdeel (deelvraag)

Cijfermatige gegevens altijd in de vorm van tabellen en grafieken welke passend zijn voor het onderzoek. Denk hierbij ook aan afronden op significante cijfers!

De (ruwe) data die je hebt verzameld voor de grafieken en tabellen, plaats je in de bijlage.

Staafdiagram: Waterverplaatsing stoffen (PhET, 2025)

Je voorziet een grafiek of tabel altijd netjes van een onderschrift.

Bewaar je **links** naar websites die je gebruikt en plak deze eventueel eerst onder de tekst of gegevens die je van het internet hebt gehaald. Als je het netjes uitwerkt, dan pas je in je verslag direct APA toe!

Direct na je bron plaats je de schrijver/afkomst van de informatie die je hebt gebruikt, zoals dit voorbeeld: 'Er zijn 20% minder ongelukken (**Schrijver, 2024**)' of je verwerkt de afkomst in je tekst:

'**Schrijver (2024)** geeft aan dat er 20% minder ongelukken zijn' ([meer info](#))

Uiteindelijk plaats je deze bronnen onder het hoofdstuk: '**bronvermelding**'.

Dit geldt ook voor andere bronnen die je gebruikt (zoals boeken)

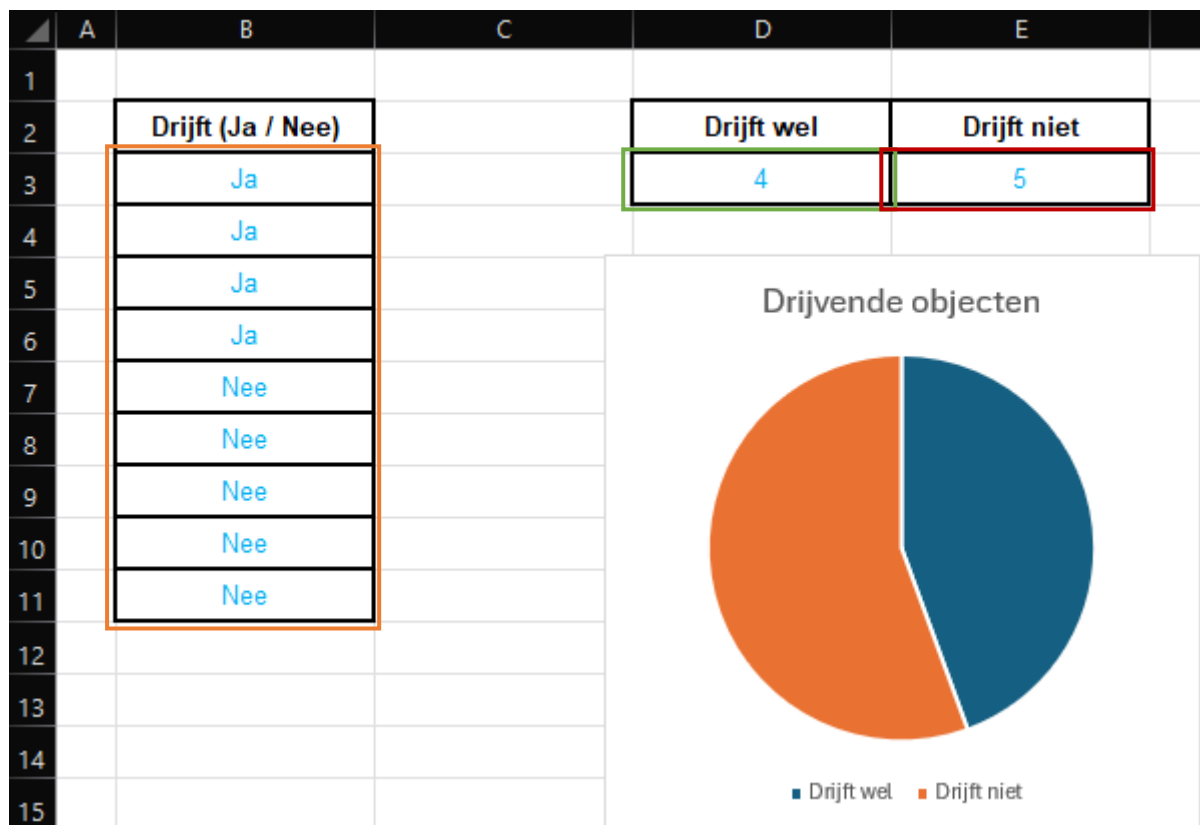
3. Je kan nu zelf in Microsoft Excel (& Word) je onderzoeksresultaten verwerken.

Klaar!?

Is dit allemaal gelukt? Dan heb je het uitstekend gedaan! Vraag feedback van je docent 😊

Je kan daarna verder met het uitwerken van een onderzoekje naar je eigen deelvraag of verder experimenteren met Excel. Wist je bijvoorbeeld dat Excel ook data kan verwerken? Een voorbeeld:

In dit voorbeeld dat je kunt namaken gaan we een formule maken in cel **D3** (de letter zie je bovenaan in Excel en het cijfer links naast elke rij). Je gebruikt hier de formule **=AANTAL.ALS()** om te tellen hoe veel objecten wel blijven drijven. Je telt dit aantal in de cellen **B3** tot en met **B11**. We zijn op zoek naar de waarde **Ja** om te bepalen of het object blijft drijven.

1. Dubbelklik op cel **D3**

2. Vul in: **=AANTAL.ALS(B3:B11;"Ja")**

Als je Excel in het Engels staat ingesteld wordt dit: **=COUNTIF(B3:B11;"Ja")**

3. Klik op 'Enter' en kijk wat er gebeurt.

Kun je er ook achter komen wat je bij cel **E3** invult om **"Nee"** te berekenen?

5.

4. Als dit is gelukt dan kun je de cellen **D2:E3** (lees 'D2 tot en met E3') selecteren en kun je er via 'Invoegen' een **cirkeldiagram** maken.

Verslaglegging volgens de Natuurwetenschappelijke Methode

Exacte Vakken (Biologie, Natuurkunde, Scheikunde O en O) Onderbouw Havo/Vwo

Voor het maken van een schriftelijke presentatie gebruik je in principe bij alle exacte vakken (Biologie, natuurkunde, scheikunde, wiskunde en O en O) de hieronder beschreven opzet. Dat geldt zowel voor korte practicumverslagen als schriftelijke presentaties van grotere praktische opdrachten. Soms is het niet zinvol alle hieronder genoemde onderdelen in je presentatie op te nemen. In overleg met je docent(e) kan dan besloten worden bepaalde delen weg te laten. De methode is ook toepasbaar bij mondelinge en Powerpoint presentaties voor de exacte vakken.

Je presentatie moet als volgt zijn opgebouwd:

Titelblad

Je begint met een goed verzorgd titelblad. Daarop moet de volgende informatie te vinden zijn:

- Een informatieve titel van het onderzoek / de proef. Wil je een pakkende/prikkelende titel? Geef dan een informatieve subtitel.
- Namen van de schrijver(s)
- Klas en niveau
- Vak(ken)
- Datum van inleveren (inclusief jaartal)
- De naam van de docent bij wie je het werk inlevert/begeleider(s)
- Eventueel: de doelgroep waarvoor de presentatie is geschreven (alleen als dit van toepassing is)
- Eventueel: een relevante afbeelding

Inhoudsopgave

Vermeld de titels van de hoofdstukken en/of paragrafen met de bladzijdennummers. Geef eerst het hoofdstuk met daarachter het pagina nummer. Logischerwijze moet je wel je pagina's nummeren.

Inleiding

In de inleiding plaats je het onderwerp in een ruimer kader. Bijvoorbeeld door relevante informatie over het onderzoek te vermelden. Noteer ook in welk opzicht naar jouw mening het onderzoek van **belang** is. In de inleiding formuleer je ook duidelijk je **onderzoeksvraag** en eventuele **deelvragen**.

Vaak hoort daarbij het stellen van een **hypothese**. Geef altijd ook **argumenten voor je hypothese**, op grond van de kennis die je al hebt opgestoken over het onderwerp.

In de inleiding geef je ook **een korte samenvatting** van de opzet van het onderzoek.

Materiaal & Methode

Beschrijf duidelijk en overzichtelijk hoe je de proef hebt uitgevoerd. Doe dit op een zodanige manier dat iemand anders aan de hand van jouw beschrijving het werk exact kan nadoen.

Geef aan hoe je eea. gaat presenteren (tabel/grafiek/cirkeldiagram etc.)

Geef ook een gedetailleerde opsomming van de materialen, instrumenten en formules die je hebt gebruikt. Kijk daarbij goed naar hoeveelheden en aantallen. Dus niet "een paar flesjes", maar "3 glazen flesjes van 100 mL". Standaard materialen zoals papier en een pen staan niet in je M&M.

Voorspelling

Geef nu voordat je de proef gaat uitvoeren **een voorspelling** van de uitkomst(en) die je verwacht op grond van de door jou gestelde hypothese. ("Als mijn hypothese klopt, dan zal het resultaat van deze proef zijn:"). Gebruik hier exacte getallen ..%, ..mm, ..Kg, etc.

Resultaten

De verkregen gegevens/meetresultaten worden overzichtelijk gepresenteerd. Cijfermatige gegevens altijd in de vorm van **tabellen** en **grafieken** welke passend zijn voor het onderzoek. Denk hierbij ook aan afronden op significante cijfers! Wanneer je heel veel gegevens hebt verzameld, kun je ze in een bijlage vermelden.

Conclusie

In dit onderdeel vergelijk je de resultaten met je hypothese en je voorspelling.

De conclusie wordt kort en bondig geformuleerd. Meestal in één zin. Namelijk: *De hypothese wordt wel (of niet) verworpen.*

Je moet dit kort **toelichten/beargumenteren**. In de *Discussie* ga je pas dieper op de argumenten in. Een hypothese wordt nooit gedeeltelijk verworpen. In zo'n geval verwerp je je hypothese, maar geef je in je discussie weer waar je wel hypothese wel aansluit bij de resultaten. Denk erom dat de conclusie geen herhaling wordt van je resultaten.

Discussie

Hier ga je nog eens kritisch op je resultaten, werkwijze en conclusie in.

In het onderdeel "Discussie" verwoord je:

1. **De argumenten** op grond waarvan je je conclusie hebt getrokken. Leg duidelijk uit waarom je juist deze conclusie hebt getrokken (en niet een mogelijke andere).
2. **De betrouwbaarheid van je resultaten.** Vooral wanneer het resultaat van je onderzoek afwijkt van wat je had verwacht, is het noodzakelijk dat je probeert aan te geven **wat er "fout" ging**. Mankeerde er iets aan de opzet van het onderzoek? Zo ja, wat precies en hoe kwam dat? Welk effect heeft dat volgens jou gehad op de resultaten? Denk verder aan meetonzekerheden. Mankeerde er iets aan de hypothese of aan de verwachtingen die je had? Heb je een denkfout gemaakt? Welke? Waarom was dat fout?
3. Verder is de discussie ook de plaats om in je presentatie aan te geven wat je **de zwakke(re) en sterke(re) onderdelen** vindt van je onderzoek en **wat je een volgende keer (dus) anders zou doen**.
4. Tenslotte vermeld je in dit onderdeel **suggesties voor vervolgonderzoek** die uit de resultaten van jouw onderzoek naar voren zijn gekomen.

Reflectie

Ging het in het onderdeel "discussie" over het onderzoek zelf, bij de reflexie gaat het met name om **jouw/jullie gevoelens** ten opzichte van het uitgevoerde onderzoek. Geef bijvoorbeeld aan over welke onderdelen je tevreden bent, over welke minder tevreden en waarom. Geef ook aan wat deze PO jou opgeleverd heeft. Dus: ***Wat heb ik er inhoudelijk van geleerd? En wat heb ik geleerd van de natuurwetenschappelijke methode***

Logboek

Bij elk onderzoek houd je een logboek bij. In dat logboek documenteer je het verloop van de werkzaamheden ten behoeve van het onderzoek. Het logboek bevat minimaal de volgende gegevens:

- Wanneer is de taak uitgevoerd? (datum)
- Wie heeft die taak uitgevoerd?
- Wat is er uitgevoerd?
- Hoeveel tijd was daar mee gemoeid?

